

ЦІЛІ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті визначено мету професійно орієнтованого навчання англійської мови студентів різних педагогічних спеціальностей. В узагальненому вигляді вона спрямована на формування в майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей інішомовної професійної компетенції, оволодіння ними цією мовою як засобом професійного і крос-культурного спілкування.

Нами схарактеризовано основні складові частини інішомовної професійної компетенції (комунікативна та між-культурна компетенції) у контексті спеціальності та з урахуванням психофізіологічних механізмів їх формування.

З'ясовано, що ефективна організація освітнього процесу з вивчення англійської мови майбутніми вчителями нефілологічних спеціальностей передбачає реалізацію основних принципів, які встановлюють дидактичні вимоги до освітнього процесу.

Ключові слова: професійно орієнтованого навчання, інішомовна професійна компетенція, організаційна компетенція, прагматична компетенція, стратегічна компетенція, міжкультурна компетенція.

Глобальне поширення англійської мови призвело до появи підростаючого покоління, яке вільно спілкується англійською. Цю мову, на відміну від німецької, французької чи іспанської, нині вивчає переважна більшість студентів вітчизняних педагогічних вищих закладів освіти. Для багатьох із них, зважаючи на академічні та професійні потреби, вивчення і використання англійської продовжується й після закінчення передбаченого навчальним планом курсу. Це пов'язане не стільки з малою кількістю аудиторних занять, скільки зі зростанням усвідомлення ролі англійської мови у розв'язанні життєво важливих і професійних завдань.

Сенс освіти (системи освітніх структур) полягає у створенні умов для переходу кожного учня (студента) до самостійного навчання, самовиховання і творчого розвитку своєї особистості. Водночас слід зауважити, що специфіка професійно орієнтованого навчання англійської мови, як найбільш поширеного засобу спілкування з носіями інших культур, дозволяє поряд з основними цілями навчання цієї мови розробляти інші – виховні та розвивальні. У своїй сукупності навчальні, виховні та розвивальні цілі уможливають визначення принципів, змісту, методів, форм організації і засобів навчання.

Мета статті – схарактеризувати основні складові іншомовної професійної компетенції, визначити мету професійно орієнтованого навчання англійської мови, а також принципи, які визначають дидактичні вимоги до освітнього процесу.

Цілі професійно орієнтованого навчання англійської мови у педагогічному вищому закладі освіти носять системоутворювальний характер. Будучи, з одного боку, ідеалом (потенційні цілі), а з іншого – результатом, продуктом діяльності (конкретні цілі), вони розглядаються в контексті цілей вищої освіти в цілому, покликаної створити належні умови для самоосвіти, самовиховання і саморозвитку кожного студента.

Аналіз численних науково-методичних джерел дозволив нам сформулювати мету професійно орієнтованого навчання англійської мови студентів різних педагогічних спеціальностей. В узагальненому вигляді вона спрямована на формування у майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей інішомовної професійної компетенції, оволодіння ними цією мовою як засобом професійного і крос-культурного спілкування.

Уточнення мети вивчення англійської мови майбутніми вчителями нефілологічних спеціальностей на рівні її декомпозиції передбачає деталізацію окремих складових іншомовної професійної компетенції з урахуванням психофізіологічних механізмів їх формування, зокрема комунікативної та міжкультурної компетенцій.

Так, на думку Н. Микитенко, розвиток *комунікативної компетенції* передбачає оволодіння організаційною, прагматичною та стратегічною компетенціями [1]. Організаційна компетенція містить здібності, пов'язані з оволодінням формальною структурою мови. Ці здібності необхідні для створення або розпізнавання граматично правильно побудованих речень, розуміння їх змісту й упорядкованого поєднання лінгвістичних одиниць у тексті тощо. Організаційна компетенція передбачає оволодіння студентами: 1) лексичними, морфологічними, синтаксичними, фонологічними й орфографічними засобами; 2) умовностями поєднання висловлювань у тексті, умінь інтерпретувати логіку сприйнятого й усвідомленого тексту і на цій основі будувати власний текст, застосовувати такі загальноприйняті способи розгортання тексту, як розповідь, опис, порівняння, класифікація й аналіз.

Якщо організаційна компетенція стосується відношень між знаками та їх референтами, то прагматична компетенція пов'язана з відносинами між особами, які використовують мову, та конкретним контекстом спілкування. Цей вид компетенції полягає в здатності й умінні студентів: 1) адекватно реалізувати комунікативний намір; 2) висловлюватися, спираючись на власний досвід та знання про реальний світ у вигляді тверджень, обміну інформацією або почуттями; 3) впливати на навколишній світ, зокрема використовувати мову для виконання певної дії за допомогою пропозиції, прохання, наказу, натяку, обіцянки тощо; 4) використовувати мову для розширення знань про навколишній світ, що зазвичай відбувається у процесі навчання, при розв'язанні

проблем і свідомому запам'ятовуванні навчального матеріалу; 5) створювати або розширювати власний внутрішній світ, використовуючи мову, наприклад, в естетичних або гумористичних цілях (створення метафор, оповідання жартів, фантазування, а також читання творів художньої літератури, перегляд кінофільмів або театральних вистав для задоволення культурних потреб); 6) відчувати відмінності в діалекті або варіанті мови, тобто правильно використовувати діалект (варіант) мови у спілкуванні з його носіями, які проживають у різних географічних регіонах або належать до різних соціальних груп; 7) відчувати відмінності в регістрі, тобто застосовувати мову в межах того чи іншого діалекту або варіанту, адекватного сфері діяльності (наприклад, під час читання лекції, написання твору, гри у футбол тощо); 8) відчувати природність (натуральність), що дозволяє формулювати та інтерпретувати не лише лінгвістично правильні висловлювання, а й такі, які властиві носіям конкретного діалекту або варіанту мови, відповідної культурної традиції; 9) інтерпретувати культурні послання та фігуральні вислови, що передбачає не лише знання референтного значення назви події, місця, імені або образу, а й додаткових значень, які глибоко вкорінені в культурі певного суспільства або регіону.

Стратегічна компетенція полягає у «використанні вербальних і невербальних стратегій як для компенсації обривів комунікації через дефіцит знань або обмеженість у володінні мовною діяльністю, так і для посилення риторичного ефекту висловлювань» [2, с. 339]. Тим самим стратегічна компетенція сприяє успішності комунікативної взаємодії. Цей вид компетенції складається з оцінки, планування та виконання, які вимагають сформованості у студентів: 1) умінь, по-перше, ідентифікувати інформацію, необхідну для здійснення конкретної комунікативної мети в заданому контексті; по-друге, встановити те, які мовні компетенції (рідної або іноземної мов) дозволяють найбільш ефективно використати отриману інформацію для досягнення комунікативної мети; по-третє, з'ясувати, що може та наскільки глибоко знає співрозмовник; по-четверте, визначити після спроби спілкування ступінь досягнення комунікативної мети; 2) умінь відбирати релевантні мовні засоби (граматичні, текстуальні, соціолінгвістичні тощо) та формулювати план дій, виконання якого дозволяє досягти комунікативної мети; 3) здатності виконати намічений план певним способом (рецептивно або продуктивно) та через певний канал (слуховий або зоровий), які відповідають комунікативній меті, контексту і місцю реалізації у вигляді аудіювання, говоріння, читання чи письма.

Саме взаємодія між компонентами комунікативної компетенції та певним контекстом (зокрема професійним) характеризує оволодіння студентами англійською мовою як засобом спілкування. Це означає, що для більш повного уявлення про цілі навчання англійської мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей також необхідно звернути увагу, з одного боку, на контекст спеціальності, а з іншого – на міжкультурну компетенцію.

Міжкультурна компетенція покликана забезпечити майбутнім учителям нефілологічних спеціальностей і тим здобувачам вищої педагогічної освіти, які збираються продовжити підвищення свого освітнього рівня за кордоном, готовність до ефективного крос-культурного спілкування, тобто подолання культурних бар'єрів і мовних конфліктів. Досягнення міжкультурної компетенції як здатності особистості розуміти власну культуру та її органічний зв'язок з іншими культурами (тобто ідентифікувати свою приналежність до певної лінгвоетнокультурної спільноти), адекватно й ефективно взаємодіяти з представниками інших лінгвоетнокультурних співтовариств, зумовлюють формулювання мети професійно орієнтованого вивчення англійської мови, яка передбачає, з одного боку, розвиток у студентів міжкультурної обізнаності, а з іншого – міжкультурних умінь і навичок [3, с. 103-105].

Аналіз наукової літератури дозволив з'ясувати, що ефективна організація освітнього процесу з вивчення англійської мови майбутніми вчителями нефілологічних спеціальностей передбачає реалізацію таких основних дидактичних принципів:

1) *розвивального характеру учіння*. Професійно орієнтоване вивчення англійської мови студентами педагогічного вищого закладу освіти – це процес, спрямований на розвиток особистості майбутнього вчителя. Для сприйняття й усвідомлення нової інформації студенти використовують наявні у них знання, які є головним чинником успіху або невдачі у процесі вивчення англійської мови для професійних цілей. Викладачеві лише треба встановити вихідний рівень цих знань та використовувати їх основою для досягнення успішності в професійно орієнтованому навчанні англійської мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей;

2) *активності та діяльнісного характеру навчання*. Вивчення англійської мови – це активний освітній процес. Водночас слід розрізняти психомоторну, тобто зовнішню мовну діяльність, яку можна спостерігати, та мовно-мисленнєву, тобто внутрішню діяльність, яку спостерігати неможливо. Згідно з цим принципом змістовною основою комунікативного навчання є його проблемний характер, тому для організації процесу формування іншомовної професійної компетенції необхідно здійснити відбір тих проблем і проблемних ситуацій, які здатні активізувати розумову, мовно-мисленнєву діяльність студентів, викликати потребу в їх обговоренні;

3) *індивідуалізації навчання*. Передбачає врахування всіх особистісних властивостей та якостей студента: здібностей, умінь здійснювати мовну і навчальну діяльність, рівня науковості, пам'яті, уваги тощо. Спілкування є процесом індивідуальним, тобто забарвленим й зумовленим різними рисами індивідуальності людини, тому індивідуалізація професійно орієнтованого навчання англійської мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей є реальним засобом стимулювання їхньої мотивації й активності;

4) *автономності*. Згідно з цим принципом, вивчення англійської мови пов'язане із самостійним прийняттям студентами певних рішень. У цьому сенсі принцип автономності має подібне методологічне під-

грунтю з андрагогічним принципом пріоритетності самостійного навчання. Приймаючи самостійні рішення, студенти завжди мають право на помилку [4]. Усе це виховує такі ціннісні для професії вчителя якості особистості, як самодисципліна; вміння взаємодіяти з учнівським і педагогічним колективами; керувати емоціями; самоповага та незалежність у судженнях і діях; здатність до самовираження; чіткість в роботі та старанність; уміння зосереджуватися на головному, відкидаючи другорядне тощо;

5) *функціональності* передбачає функціональний відбір й організацію мовних засобів. Функціональність означає, що будь-яка мовна одиниця або мовна форма виконує в процесі комунікативної взаємодії різні мовні функції. У процесі навчання англійської мови студенти не в змозі (здебільшого у зв'язку з обмеженістю навчальних годин на її вивчення) засвоїти систему мовних засобів у повному обсязі, тому необхідно створити спрощену, мінімізовану модель цієї системи, яка у функціональному сенсі могла б замінювати всю систему мовних засобів;

6) *новизни*. Охоплює весь освітній процес, а його реалізація надзвичайно важлива для успішності формування у майбутніх педагогів іншомовної професійної компетенції. Процес спілкування характеризується постійною зміною предмета розмови, обставин, умов, завдань тощо. Новизна забезпечує необхідний розвиток мовного вміння, зокрема його динамічності, здатності перефразувати, механізму комбінування, ініціативності висловлювання, темпу мови й стратегії і тактики мовця [5];

7) *концентрованості в організації навчального матеріалу й освітнього процесу*. Характеризує не тільки якісну, а й кількісну специфіку інтенсивного навчання англійської мови. Ця специфіка проявляється в різних аспектах: концентрованості навчальних годин і занять; концентрованості змісту навчального матеріалу, який пов'язаний із його обсягом і розподілом у курсі навчання тощо;

8) *балансу лінгвістичних і нелінгвістичних знань*. Вивчення англійської мови пов'язане не лише з лінгвістичними знаннями, а й фаховими, спеціалізованими. Тому в професійно орієнтованому навчанні англійської мови викладачеві необхідно брати до уваги те, що зазвичай «існує значний розрив між достатньо розвиненими когнітивними здібностями і ґрунтовними знаннями студентів зі спеціальності та доволі невисоким рівнем їхньої іншомовної компетенції [6, с. 93];

9) *перенесення комунікативних стратегій із рідної мови*. «Кожен, хто вивчає іноземну мову, володіє певними знаннями про комунікації й про те, як ними користуватися та без яких ми не могли б володіти рідною мовою» [7, с. 4]. У зв'язку з цим, студенти інколи не можуть висловити зміст своїх знань англійською мовою, тому слід надавати можливість їх активного виявлення в освітньому процесі, зокрема під час прогнозування перед читанням або слуханням;

10) *Ситуативності*. Передбачає визнання ситуації як одиниці організації процесу навчання студентів іншомовної комунікативної взаємодії. Ситуативність здатна відтворити комунікативну реальність і тим самим викликати інтерес справжності говоріння. Ситуація, наприклад, у комунікативному навчанні забезпечує презентацію іншомовного матеріалу, формування мовних навичок і є основою організації мовних одиниць;

11) *пращнення до подолання мовних і культурних бар'єрів*. Мовні та культурні бар'єри сприймаються комунікантами «гальмом у розвитку двосторонніх і багатосторонніх контактів» [8, с. 80], тому майбутнім учителям нефілологічних спеціальностей необхідно навчитися грамотно й розумно будувати людські стосунки, правильно поводитися «за межами рідної культури». У цьому контексті цінними вважаємо деякі стратегії навчання іноземної мови, запропоновані вітчизняними вченими-методистами: не турбуватися про досягнення вимови такої, як у носіїв мови; не думати занадто багато про лінгвістичні та інші особливості мови, що вивчається; не боятися робити помилки тощо [9].

12) *позитивної емоційності*. Оскільки навчання англійської мови є процесом емоційним, викладачеві слід дбати про стимулювання в студентів позитивних емоцій, допомогти їм повірити в себе, захиститися від нападок на власне «мовне єго» [10], позбутися внутрішнього стримування, не боятися ризикувати, боротися з тривожністю та іншими психологічними проявами. Із цієї метою Т. Хатчінсон викладачам рекомендує [11, с. 129]: 1) заохочувати парну та групову діяльність на основі попередньо сформованих соціальних стосунків між студентами; 2) не квапити студентів, давати їм час подумати та дозволяти працювати в індивідуальному темпі; 3) не вимагати від студентів негайної правильної відповіді, а приділяти більше уваги процесу її інтенсивного пошуку; 4) цінувати ставлення студента до навчання не менше, аніж його здібності; 5) під час розроблення навчальних матеріалів і виборі методики брати до уваги задоволеність та різноманітність інтересів студентів;

13) *урівноваженості усвідомленого вивчення іноземної мови й неусвідомленого володіння нею*. Вивчення англійської мови майбутніми вчителями нефілологічних спеціальностей значною мірою відбувається спонтанно, адже вони можуть опановувати різні мовні одиниці опосередковано, розмірковуючи про щось інше, опрацьовуючи навчальну літературу з фаху. Тому проблеми, що розв'язуються студентами, не обов'язково мають бути мовними, однак повинні зумовлювати необхідність використовувати іноземну мову і тим самим «вводити іншомовні одиниці в матрицю нових знань» [12, с. 136];

14) *внутрішньої системності*. Хоча в процесі вивчення студентами англійської мови знання систематизуються, однак часто цей процес не є впорядкованим і систематичним. Практика свідчить, що систематизоване планування навчальної інформації не гарантує ефективної навчаності, тому студент повинен створити внутрішню мотиваційну систему, а зовнішня методична система може бути лише додатково корисною під час вивчення англійської мови;

15) *поліфункціональності вправ*. Відображає специфіку системи вивчення англійської мови. Тут продуктивним є такий підхід до професійно орієнтованого навчання, який передбачає одночасне та паралельне оволодіння студентами мовним матеріалом і мовною діяльністю з фаху;

16) *колективної комунікативної взаємодії*. Пов'язує цілі професійно орієнтованого навчання студентів англійської мови, характеризує засоби, способи й умови цілісного освітнього процесу. Дотримання цього принципу передбачає, що головною формою навчальної діяльності є не слухання, говоріння або читання, а живе й активне спілкування викладача зі студентами та студентів між собою;

17) *діалогу культур*. Передбачає необхідність аналізу культурознавчого автентичного матеріалу з погляду потенційних можливостей його використання в студентській аудиторії. Цей принцип передбачає, що при формуванні культурно-освітнього простору в умовах формування міжкультурної компетенції студентів обов'язковим є використання культурознавчого матеріалу про рідну країну;

Отже, вивчивши сучасний науковий стан проблеми цілеутворення, нами визначено, що професійно орієнтоване навчання англійської мови передбачає формування іншомовної професійної компетенції майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей, оволодіння ними цією мовою – засобом крос-культурного спілкування (підвищення рівня комунікативної та міжкультурної компетенції), а в контексті спеціальності має стати важливим чинником здійснення успішної професійно-педагогічної діяльності.

Із метою організації ефективного освітнього процесу професійно орієнтованого навчання англійської мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей нами виокремлено такі дидактичні принципи: розвивальний характер учіння; активність та діяльнісний характер навчання; індивідуалізація; автономність; функціональність; новизна; концентрованість; баланс лінгвістичних і нелінгвістичних знань; перенесення комунікативних стратегій із рідної мови; ситуативність; прагнення до подолання мовних і культурних бар'єрів; позитивна емоційність; урівноваженість усвідомленого вивчення іноземної мови й неусвідомленого володіння нею; внутрішня системність; поліфункціональність вправ; колективна взаємодія; діалог культур.

Використана література:

1. Микитенко Н. О. Технологія формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю: монографія / Н. О. Микитенко; за ред. Г. В. Терещука. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – 411 с.
2. Canale M. N. On some dimensions of language proficiency / M. N. Canale, J. W. Oiler // *Issues in Language Testing Research*. – Rowley, Mass. : Newbury House, 1983. – P. 333-342.
3. CEF. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment / Council of Europe. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 260 p.
4. Allwright R. L. Abdication and responsibility in language teaching / R. L. Allwright // *Studies in Second Language Acquisition*. – 1978. – Vol. 2/1. P. 21-105.
5. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иному язычному говорению: пособие [для учителей иностр. языка] / Е. И. Пассов. – Москва : Просвещение, 1985. – 208 с.
6. Breen M. The essentials of a communicative curriculum in language teaching / M. Breen, C. Candlin // *Applied Linguistics*. – 1980. – Vol. 1/2. – P. 89-112.
7. Swan M. A critical look at the Communicative Approach (1) / M. Swan // *ELT Journal*. – 1985. – Vol. 39/1. – P. 2-12.
8. Ольшанский И. Г. Межкультурное деловое общение как интердисциплинарная проблема / И. Г. Ольшанский, Н. В. Харарева // *Вестник МГЛУ. Иностраный язык для специальных целей: лингвистические и методические аспекты*. – Москва, 2002. – Вып. 466. – С. 80-89.
9. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика: підручник [для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів] / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2013. – 590 с.
10. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching [Електронний ресурс] / H. Douglas Brown ; 5th ed. White Plains, NY Longman 2007. – 410 p. – URL: http://portal.cuc.edu.ve/upc/PNFT/INGLES/Principles_of_Language_Learning_and_Teaching.pdf
11. Hutchinson T. English for Specific Purposes: a learning-centred approach [Електронний ресурс] / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p. – URL: https://abudira.files.wordpress.com/2012/02/english-for-specific-purposes_-hutchinson-tom_-waters-alan.pdf
12. Krashen S. Second Language Acquisition and Second Language Learning / S. Krashen. – Oxford: Pergamon Press, 1981. – 326 p.

References

1. Mykytenko N. O. Tekhnolohiia formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnix fakhivtsiv pryrodnychoho profilii: monohrafiia / N. O. Mykytenko; za red. H.V.Tereshchuka. – Ternopil: TNPU, 2011. – 411 s.
2. Canale M. On some dimensions of language proficiency / M. Canale, J. W. Oiler // *Issues in Language Testing Research*. – Rowley, Mass. : Newbury House, 1983. – P. 333-342.
3. CEF. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment / Council of Europe. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 260 p.
4. Allwright R. L. Abdication and responsibility in language teaching / R. L. Allwright // *Studies in Second Language Acquisition*. – 1978. – Vol. 2/1. P. 21-105.
5. Passov E. I. Kommunikativnyiy metod obucheniya inoyazyichnomu govoreniyu: posobie [dlya uchiteley inostr. yazyika] / E. I. Passov. – Moscow : Prosveschenie, 1985. – 208 s.

6. Breen M. The essentials of a communicative curriculum in language teaching / M. Breen, C. Candlin // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1/2. – P. 89-112.
7. Swan M. A critical look at the Communicative Approach (1) / M. Swan // ELT Journal. – 1985. – Vol. 39/1. – P. 2-12.
8. Olshanskiy, I. G. Mezhdisciplinarnoe delovoe obschenie kak interdistsiplinarnaya problema I. G. Olshanskiy, N. V. Haraeva // Vestnik MGLU. Inostrannyiy yazyk dlya spetsialnykh tseley: lingvisticheskie i metodicheskie aspekty. – Moscow, 2002. – Vyip. 466. – S. 80-89.
9. Metodyka navchannya inozemnykh mov i kultur : teoriia i praktyka: pidruchnyk [dlya stud. klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh universytetiv] / O. B. Bihych, N. F. Borysko, H. E. Boretska ta in. ; :za zah. red. S. Yu. Nikolaievoi. – Kyiv : Lenvit, 2013. – 590 s.
10. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching [Електронний ресурс]. / H. Douglas Brown; 5th ed. White Plains, NY Longman 2007. – 410 p. – Режим доступу: http://portal.cuc.edu.ve/upc/PNFT/INGLES/Principles_of_Language_Learning_and_Teaching.pdf
11. Hutchinson T. English for Specific Purposes: a learning-centred approach [Електронний ресурс] / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p. – Режим доступу: <https://abudira.files.wordpress.com/2012/02/english-for-specific-purposes-hutchinson-tom-waters-alan.pdf>
12. Krashen S. Second Language Acquisition and Second Language Learning / S. Krashen. – Oxford: Pergamon Press, 1981. – 326 p.

Овчаренко Л. Р. Цели и принципы профессионально ориентированного обучения английскому языку студентов нефилологических специальностей

В статье определена цель профессионально ориентированного обучения английскому языку студентов разных педагогических специальностей. В общем виде она направлена на формирование у будущих учителей нефилологических специальностей иноязычной профессиональной компетенции, овладение ими языком как средством профессионального и кросс-культурного общения.

Нами охарактеризованы основные составляющие иноязычной профессиональной компетенции (коммуникативная и межкультурная компетенции) в контексте специальности и с учетом психофизиологических механизмов их формирования.

Установлено, что эффективная организация образовательного процесса по изучению английского языка будущими учителями нефилологических специальностей предусматривает реализацию основных принципов, которые устанавливают дидактические требования к образовательному процессу.

Ключевые слова: профессионально ориентированное обучение, иноязычная профессиональная компетенция, организационная компетенция, прагматическая компетенция, стратегическая компетенция, межкультурная компетенция.

Ovcharenko L. R. Goals and principles of the professionally-oriented English language learning of students of non-linguistic specialties

The article defines the aim of the professionally-oriented learning of the English language of students of different pedagogical specialties. In general, it is directed at forming foreign-language competence of the future teachers of non-linguistic specialties, mastery of this language as a means of professional and cross-cultural communication.

We have outlined the main components of foreign-language professional competence (communicative and intercultural competences) in the context of the specialty taking into account psycho-physiological mechanisms of their formation. It has been found out that the effective organization of the educational process for learning English by future teachers of non-linguistic specialties envisages implementation of the basic principles that establish the didactic requirements to the educational process.

Key words: professionally-oriented education, foreign language professional competence, organizational competence, pragmatic competence, strategic competence, intercultural competence.

УДК 364.044.1

Овчарова Л. М.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЗАПИТУ З ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Статтю присвячено проблемі професійної підготовки соціальних працівників в умовах нестабільності суспільних відносин. Обґрунтовується соціальна зумовленість необхідності соціальної роботи на етапі реформування українського суспільства. Досліджено низку чинників, які впливають на функціонування національної системи підготовки спеціалістів соціальної роботи. Проаналізовано важливість соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами та з учасниками антитерористичної операції на Сході України. Наголошується на тому, що криза суспільної свідомості загострює проблему особистісних якостей фахівця соціальної роботи. Проаналізовано відмінність процесу підготовки соціальних працівників в Україні від зарубіжного досвіду, зокрема наявність вимоги до абітурієнтів мати допрофесійний досвід. Запропоновано деякі заходи вдосконалення системи професійної підготовки соціальних працівників в Україні.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний працівник, реформи суспільних відносин, внутрішньо переміщені особи, учасники АТО, допрофесійний досвід, кейс-метод.